

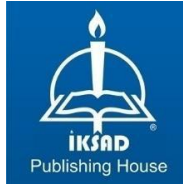
YÛNUS EMRE ANISINA TÜRKİYE VE TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI-IX

Editör

Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

ANKARA

2021

Copyright © 2020 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or
mechanical methods, without the prior written permission of the
publisher, except in the case of
brief quotations embodied in critical reviews and certain other
noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of
Economic Development and Social
Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics
rules.

Iksad Publications – 2021©

ISBN: 978-625-7636-59-9

Cover Design: İbrahim KAYA

May / 2021

Ankara / Turkey

Size = 16 x 24 cm

BÖLÛM 2

ESKİŞEHİR MİHALIÇÇIK'TA BULUNAN YUNUS EMRE TÛRBESİNİN NAKİLLERİ

Uzm. Öğretmen Çağhan SARI

Özel Acarkent Doğa Anadolu Lisesi, İstanbul, Türkiye, caghansari@gmail.com

Ennur KALENDER

Araştırmacı, kalenderennur@gmail.com

GİRİŐ

BÛyÛk TÛrk ozanı Yunus Emre, Anadolu’da XIII. yÛzyılın son dönemi ile XIV. yÛzyılın ilk döneminde yaŐamıŐtır. Beyazıt Devlet KÛtÛphanesi’nde bulunan belgeler ıŐıŐında Prof. Dr. Adnan Sadık Erzi, ‘*Emre, sene 720. MÛddet-i mÛr 82*’ Őeklindeki kayıttan yola çıkararak Yunus Emre’nin milâdî 1240-1241 yılında doŐduĐunu tespit etmektedir (Anadol, 1993: 3). Bu tarih uluslararası platformda kabul görmüŐ ve UNESCO tarafından 1991 yılı, doŐumunun 750. yıl dnÛmÛ nedeniyle *Yunus Emre Yılı* olarak kabul edilmiştir (Aras, 2021: 215). Cahit ztelli, Őikâri’nin *Karaman Tarihi*’ni esas alarak Yunus Emre’nin babasını Horasan’dan Anadolu’ya gelen KiriŐi Baba namıyla tanınan İsmail olduğunu açıklamaktadır (Anadol, 1993: 4).

Yunus Emre’nin hayatı hakkında ilk önemli çalışma, 1919’da birinci baskısı yapılan Ord. Prof. Dr. M. Fuad KprÛlÛ’nÛn ‘*TÛrk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*’ adlı eseridir (Yetim, 2005: 172). 1933 yılında Burhan Toprak, Yunus Emre Divanı’nı yayınlamıŐtır (Aras, 2021: 213). 1936 yılında AbdÛlbaki Gölpınarlı, Yunus Emre hakkında kapsamlı bir çalışma hazırlamıŐtır. AbdÛlbaki Gölpınarlı, Uzun Firdevsî tarafından derlenen BektâŐi Vilâyet-Nâmesi ile Yunus Emre’nin hayatı hakkında bazı bilgiler aktarmaktadır. Bu kaynağa göre Yunus Emre, Konya’da da bulunmuş, Mevlana ile grÛŐmüŐtÛr. Yunus’un tahsil hayatı Konya’da geçmiŐtir (Gölpınarlı, 2006: XXX). İhtiyarlık çağını ise doŐduĐu köy olan Eskişehir Sarıköy’de geçirmiş ve orada vefat etmiştir (Gölpınarlı, 2006: XXXI). KprÛlÛ, Yunus Emre’nin XIII. yÛzyılın son yarısında Sivrihisar civarında yahut

Sakaryasuyu civarında yaşadığını nakletmektedir (Köprölü, 2007: 251). Ahmet Hamdi Tanpınar ve Sezai Karakoç da Yunus Emre'nin Sakarya nehrinin kıyısında yaşadığını kabul etmektedir (Özçelik, 2013: 10). 1943 yılında dönemin Vakıflar Umum Müdürlüğü Teftiş Heyeti Reisi Halim Baki Kunter, Maarif Vekilliği'ne müracaat ederek Türkiye genelindeki kütüphanelerde Yunus Emre ile ilgili bütün belge, eser ve kayıtların toplanmasını sağlamıştır (Kunter, 1991: 27). Adnan Saygun, 1946 yılında Yunus Emre Oratoryosu besteleyerek, büyük şairin değerlerini sahne sanatlarına taşımıştır (Aras, 2021: 213).

Uzun Firdevsi'nin anlatımında, Yunus Emre'nin Sarıköy'de yaşayan bir çiftçi iken buğday almak üzere Hacı Bektaş'a gittiği bilgisi vardır. Hacı Bektaş'ın buğday yerine 'nefes' vermeyi teklif etmesine rağmen, Yunus Emre buğday ister. Hacı Bektaş'tan aldığı buğdaylarla köyüne giderken, tercihini kusurlu görür ve Hacı Bektaş'ın yanına tekrar gelerek nasip ister. Hacı Bektâş-ı Velî, bunun üzerine '*bundan sonra olmaz. Biz o kilidin anahtarını Tapduk Emre'ye verdik, varsın nasibini ondan alsın*' der ve onu Tapduk Emre'ye gönderir. Tapduk Emre'nin yanındaki talebeliğinin böylelikle başladığı kaydedilmektedir (Tatcı, 2013: 600). Tapduk Emre'nin dergahı Sarıköy'e yakın kabul edilebilecek bir yer olan Nallıhan'daki Emre Sultan köyündedir. Kadim kaynaklar Yunus Emre'nin buradaki öğrenim süresini sembolik bir ifade olarak kırk sene şeklinde belirtmektedir (Özçelik, 2013: 10).

Yunus Emre'nin 'Risalet-ün Nushiyye' ve 'Divânı' olmak üzere iki bilinen eseri vardır. Bunların haricinde Müstakîmzade Süleyman

*Sadeddin'in Mecelletü'n-nisâb'*ının 'Emre' maddesinde bir eseri daha olduğu yazmaktadır (Anadol: 1993: 63). Pierre Seghers'in Yunus Emre'nin Őiirlerini tercüme ettiği bir betikte kaleme aldığı önsöz dikkat çekicidir. Seghers'e göre Batı dünyası, Yunus Emre ile 1438-1458 yılları arası, Osmanlı'da bir hapisanede kalan İtalyan mahkumun çevirileri sayesinde tanışmıştır (Aras, 2021: 215).

Yunus Emre hakkında kadim kaynaklarda destansı öğeler içeren anlatımların detaylı incelenmesine girmeyerek sadece tasviri ile ilgili bir hususu aktaralım. Yunus Emre'nin tespit edilebilen ilk temsili portresi, 1929 yılında Vakit gazetesinde yayınlanmıştır. Münif Fehim Özarman tarafından Halk Bilgisi Derneği'nin düzenlediği Yunus Emre Günü için çizilen portredir. Bu portre, 1948 yılında Yedigün dergisinde Alâettin Gövsa'nın kaleme aldığı "50 Türk Büyüğü" yazı dizisi için yine Münif Fehim Özarman tarafından renklendirilerek tekrar çizilmiştir. Günümüzde yaygın şekilde kullanımda olan Yunus Emre portresi, Fehim'e ait olan çizimdir (Aras, 2021: 214).

1. YUNUS EMRE'NİN MİHALIÇÇIK'TAKİ TÛRBESİ HAKKINDA GÖRÛŐLER

Milâdî 1320-1321 yılları arasında vefat ettiği kabul edilen Yunus Emre'nin Anadolu'da muhtelif bölgelere yayılmış birçok türbesi bulunmaktadır. Kaynaklardaki anlatım farklılıklarının yanı sıra Anadolu insanının Yunus'un ortaya koyduğu değerler manzumesine sahip çıkmak, onunla hemşeriliği paylaşmak gibi naif duygularla hareket edilmesi, Yunus Emre'nin nerede yattığı sorusuna yanıt aramayı güçleştirmektedir. Elbette çalışmamızın konusu, Eskişehir'de

bulunan tÛrbenin iki kez nakledilmesiyle sınırlı olması nedeniyle bu başlık altında Yunus Emre'nin mezarının nerede olduğu sorusuna yanıt aramayacağız. Yalnızca Eskişehir'deki tÛrbe hakkındaki bilgilere göz atacağız.

Yunus Emre'nin tÛrbesinin bulunduğu illerimiz arasında Eskişehir'den sonra ciddi bulguların olduğu Karaman'daki tÛrbedir. Karamanoğlu İbrahim Bey'den Yunus Emre tarafından Larende-Karaman'da bir zaviyenin satın alındığı iddiası ileri sürölmektedir. Karaman iddiası ile ilgili bir parantez açılması elzemdir. Prof. Dr. Abdölkadir Emeksiz'in danışmanlığında Engin Karakoç tarafından 2017 yılında İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan 'Yunus Emre Hakkında Yazılmış Kitaplarla İlgili Açıklamalı Bibliyografya Denemesi' başlıklı tezde maddi hatalar göze çarpmaktadır. Bibliyografya denemesi olarak hazırlanan tez, bu çalışmanın kaynak aldığı Prof. Dr. Yılmaz Önge'nin ve Prof. Dr. Fahri Yetim'in – bilhassa tÛrbeler ile ilgili olması hasebiyle- çalışmalarından istifade etmemiştir. Tezin on birinci sayfasında yer alan “1.2.3. Yunus Emre'nin Mezarı” başlıklı bölümde çelişkili ifadeler vardır. Birinci paragrafta yazar, mezarın kesin olarak nerede olduğu bilinmemektedir ifadesini kullandıktan sonra on ikinci sayfada Eskişehir'deki mezara – 1946'taki araştırmayla bir kabrin olduğu ispat edilmesine rağmen- doğru olmamakla itham etmekte ve 'Elimizdeki ilk kaynak belgeler, Karaman'da olduğunu ispat ve ilan ediyor' demektedir.

İ. Hakkı Konyalı'ya göre buradaki zaviye Yunus Emre'nin oğlu tarafından yapılmıŐtır (Anadol, 1993: 22). Evliya elebi'nin seyahatnamesinde de buradaki tÛrbeden bahis olunur. Edirneli Mecdi Efendi, Yunus Emre'nin Bolu'da yattığını ifade etmesine rağmen kadim kaynaklarda Bolu'da bir kabir veya makam yeri gösterilmemektedir (Anadol, 1993: 22). Bursa'da Niyazi Mısri'nin rÛyasından hareketle Yunus Emre'nin mezarı olduğu iddia edilmiş, ancak AbdÛlbaki Gölpınarlı ve Mustafa Tatçı, Bursa'daki mezarda yatanın Yunus Emre'ye gnÛl vermiş, AŐık Yunus mahlası kullanan başka biri olabileceğini vurgulamıŐlardır (Yetim, 2005: 173). Muhtelif tarihlerde derlenen iddiaları sıraladığımızda Yunus Emre'nin mezarı olduğu yerler, Keçiborlu, Aksaray Ortaköy, Afyon Sandıklı, Manisa Kula, Eğridir, Tire, Ünye, Erzurum Tuzluca'dır (Anadol, 1993: 22-29; Yetim, 2005: 174-175). Kaynaklarda Batı Anadolu civarında yaŐadıđı yönünde kuvvetli deliller bulunan Yunus Emre'nin Azerbaycan'da da tÛrbeleri bulunmaktadır (Nimet, 1992: 36-39).

Eskişehir Sarıköy'deki Yunus Emre'nin tÛrbesine dair bilgiler altı asır öncesine kadar uzanmaktadır. BektaŐi Vilayet-Nâmesi'nde Yunus'un Sarıköy'de yattığı ifade olunurken, Uzun Firdevsi'nin bu kaynağı 1481-1501 yılları arası derlediği göz önüne alındığında Sarıköy'e dair malumatı XIV. yÛzyıla kadar gtÛrmektedir. KÛtahya'da Vahit PaŐa KÛtÛphanesi'nde bulunan 1506'da yazıldığı bilinen "*Menâkıb-ı Evliyâ*"da, Baba Yusuf-ı Hakkıykın'ın 1507'de yazdığı "*Kitâb-ı Mevhûbı-Mahbûb*"da ve Lâmi'î tarafından kaleme alınan "Nafahât Tercemesi"nde Sarıköy iŐaret edilmektedir (Gölpınarlı, 2006: XXXII). Őemseddin Sami, eseri "KâmÛsü'l A'lâm'da Yunus Emre'nin Porsuk

nehriinin Sakarya nehriyle karıŐtıđı mahalde bir zaviye ve ilehane kurarak ibadet ve riy z la meŐgul olduğu ve vefatı sonrasında burada defnedildiğini yazmaktadır (K pr l , 2007: 251; Yetim, 2005: 179). Abd lbaki Gölpınarlı, M Fuad K pr l , Adnan Sadık Erzi ve Nihad Sami Banarlı gibi alanında mümtaz ilim insanlarının Sarıköy üzerinde görüŐ birliği etmiş olmaları ve zikredilen kaynakları ilmi tenkitlerle değerlendirmeleri önemlidir. Sarıköy'deki zaviye ile ilgili arşiv kayıtları da yayınlanmıştır. Eskişehir M ze Müdürlüğü'nde bulunan Sarıköy'deki zaviye ile ilgili belgeler, 2013 yılında Eskişehir Valiliği tarafından hazırlanan Yunus Emre broŐüründe yayınlanmıştır. Belgelerin transkripsiyonu Anadolu Üniversitesi Tarih Bölümü  ğretim  yesi Prof. Dr. Mehmet Topal tarafından yapılmıŐtır. Sultan II. Ahmet tarafından verilen 17-27 Mart 1732 tarihli berat, Sultan Abdülmecid tarafından verilen 21 Nisan 1841 tarihli berat, Sultan Abdülaziz tarafından verilen 18 Mayıs 1863 tarihli berat ve Sultan II. Abdülhamit tarafından verirken 1 Ekim 1899 tarihli berat için bahsedilen broŐüre bakılabilir.

2. 6 MAYIS 1949 TARİHİNDEKİ NAKİL

Yukarıda da değinildiği üzere eski kaynaklarda Sarıköy'den bahisle Sivrihisar ismi geçmektedir. 18 Mart 1946'da alınan bir kararla Sarıköy -Yunusemre- Sivrihisar'dan alınarak Mihalıık'a bağlanmıştır. Kararın gerekçesi arasında köyde bulunan demiryolu istasyonunun Sivrihisar'a takriben 40-45 kilometre iken, Mihalıık ilçe merkezine yakınlığının 20-22 kilometre mesafede olması, köydeki hanelerim gündelik ve ekonomik iŐlerde Sivrihisar ilçe merkezi yerine

Mihalıççık ilçe merkezini tercih etmeleri gösterilmiştir (BCA, 30.11.1.0., 181.9.19 / 2).

Eskişehir'in Mihalıççık İlçesinde günümüzdeki adıyla Yunusemre mahallesinde olan (Sarıköy) tarihi türbe, Eskişehir-Ankara demiryolunun hemen kenarında, geniş bir mezar odasının kalıntısı halindedir. Yaklaşık kuzey-güney istikametinde uzanan bu yapıda, dıştan dışa 4.00 x 4.90 metre ölçülerindeki birinci odanın girişi doğuya açılmaktadır. Buna bitişik 6.00 x12.00 metre ölçülerindeki ikinci odanın kapısı, ilk oda kapısının yanında ve güney yönündedir. İkinci odanın içerisinden geçilerek girilen ve kapısı yine güneye açılan 6.60 x 7.80 metre ölçülerindeki mekan, Yunus Emre'nin kabir odasıdır (Önge, 1991: 104). Günümüze ulaşan halinde mezar taşı bulunmamaktadır.

Sarıköy, Sakarya Meydan Muharebesi esnasında Yunan işgaline uğramıştır (Aras, 2021: 210; Sarıkoyuncu & vd, 2002: 27). 15 Ağustos 1921'de ilçe merkezine giren Yunan birlikleri, Porsuk üzerinde köprü kurarak Sarıköy'ü işgal etmişlerdir. Yunan askerleri köydeki 34 haneyi, mektebi ve camiyi ateşe vermiş, Yunus Emre'nin türbesindeki bütün eşyaları ve tezyinatı çaldıktan sonra türbeye dinamitle saldırdıkları tespit edilmiştir. (Yazalan, 1994: 29). 20 Eylül 1921 günü 3. Kolordunun 33. Süvari Alayına bağlı Türk askerleri, Yelkentepe sırtlarındaki Yunan birliklerini püskürterek Mihalıççık'a girmişlerdir (Türk İstiklal Harbi, 1973: 328).

Tahrip edilen türbenin akıbeti, Halim Baki Kunter'in girişimleri neticesinde değişti. 1944 yılında dönemin Eskişehir Valisi Daniş

Yurdakul, Sarıköy’de bir Yunus Emre anıtının inşa edilmesi için çalışmaların talimatını verdi. 25 Mayıs 1944 günü Yüksek Mühendis Tevfik Madakbaşı ile Ressam Midhat Utku, Sarıköy’de türbe civarında projelendirme çalışmalarına başladılar (Kunter, 1991: 38). Türbenin demiryoluna altı metre mesafede olması, anıtle beraber mezarın biraz daha geriye alınması lüzumunu gösterdi. Gerçekleştirecek anma törenleri için geniş bir alana ihtiyaç duyulabileceğinden daha yüksek bir sahaya mezarın nakli, vilayet makamınca uygun görüldü. Mezar ve anıtın inşası için Eskişehir Özel İdaresi’nden 50.000 liralık bir ödenek ayrıldı. Anıtta Türk mimarisini simgeleyen bir çeşme, çeşmenin gerisinde de mezar yeri planlandı. Mezarın yüksekte tutularak, çeşmeden su almaya gelenlerin mütemadiyen bir saygı duruşunda bulunmaları düşünüldü (Kunter, 1991: 38). İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi öğretim üyelerinden Yüksek Mimar Asım Mutlu ve Süsleme Sanatları Şubesi Şefi Kenan Temizan, projeyi hazırladılar (Önge, 1991: 104). Anıt mezarın yapımına 1946 yılında başlandı, anıt çeşme ile 1949 yılında tamamlandı (Eskişehir Valiliği, son erişim: 09.03.2021).

Anıt olarak hazırlanan ikinci mezarın inşaatı sırasında Yunus Emre’nin kabri üzerinde antropolojik bir inceleme yapıldı. 28 Haziran 1946 Cumartesi günü, saat 9.30’da Halim Baki Kunter, Adnan Saygun, Etnoğrafya Müzesi Müdür Muavini Kemal Güngör, Müzeler Genel Müdürlüğü personeli Raci Temiz, fotoğrafçı Hasan Bıçakçı, Eskişehir Bayındırlık müdürü Fasih Onarman, Maarif müdürlüğünden bir personel ve Müteahhit Yüksek Mühendisi Mesud Gün’den oluşan heyet, harap haldeki türbeye geldi. Mihaliççık Kaymakamı, Jandarma

komutanı ile Sarıköy İmamıyla köyün muhtarı da heyete dahil oldu. Türbenin ve mezarın vaziyeti fotoğraflarla tespit edildikten sonra Kur'an-ı Kerim okundu. Naaşın çıkarılması işlemine başlandı. İki saate yakın bir süre sonunda iskelete ulaşıldı. İskeletin başının sağ eli üzerinde bir halde yattığı görüldü (Kunter, 1991: 41). Kemal Güngör, kemiklerin inceleme ve ölçüm işlemlerini tamamladı. Kur'an-ı Kerim okunarak mezarın kapatılmasına geçildi. Antropolojik incelemenin ardından Kemal Güngör, detaylı bir rapor hazırladı (Kunter, 1991: 42-46). İşlemlerin bütün aşamalarında fotoğraflama ile albüm oluşturuldu. Kabrin açılması ile ilgili bilgiler Eskişehir yerel basınında yayınlandı (Kunter, 1991: 47).

Gazeteci Murat Bardakçı, 10 Haziran 2012 tarihli Habertürk gazetesinde yayınlanan yazısında Yunus Emre'nin Eskişehir'deki kabri ile ilgili gerçekleşen arkeolojik çalışmaya değinmektedir. Bardakçı'nın "1940'lı yılların Hamletler'i Yunus Emre'nin mezarını açıp kafatasıyla resim çektirmişler" başlıklı yazısında Sadun Tanju'nun "Adnan Saygun'larda Çay Sohbetleri" isimli kitabından naklettiği bilgilere göre kemiklerin bir sene boyunca başka bir yerde muhafaza edildiği, 1949 yılında resmi duyuru olmadan inşaatı tamamlanan anıt mezara nakledildiğini aktarmaktadır. Söz konusu yazıda, Sadun Tanju'nun Yunus Emre Derneği'nin kuruluş sürecine dair anlatımları da yer almaktadır. Halim Baki Kunter'in başkanlığında, Tanju'nun genel sekreterliğindeki derneğin üyeleri arasında Şevket Aziz Kansu da vardır. Mezarın açılması esnasında Kansu, asistanı Kemal Güngör'ü görevlendirerek kendisi hazır bulunmamıştır. Güngör'ün tespitlerine göre kabirde bulunan naaş, altı

asırlık bir TÛrkmen iskeletidir. Mezarın toprak sathına asırlar geemesine rağmen oldukça yakın olduğu tespit edilmiştir. Bardakçı'nın yazısındaki iddianın aksine, kemiklerin sandukaya alınarak eski mezara konulduğu Kunter'in ve yerel basının anlatımlarıyla sabittir.

Yunus Emre'nin tÛrbesinin birinci naklini Ankara ve İstanbul'dan katılımlarla geniŐleyen bir heyet huzurunda 18 Mayıs 1948 tarihinde yapılması dÛŐnÛlmÛŐ, ancak tÛrbe inŐaatının yetiŐmemesinden  tÛrÛ nakil 1949'a bırakılmıŐtı (Kunter, 1991: 48). Nihayet 6 Mayıs 1949'ta birinci nakil gerçekleŐtirildi.

TÛrbenin birinci nakli baŐlıėında yeni bir bulguya değinmeliyiz. Değerli gazeteci -yazar Nezihe Araz, *Anadolu Evliyaları* isimli kitabında naklin, devlet makamları tarafından bÛyÛk bir gizlilik içerisinde gerçekleŐmesinin istendiği, bu usulle hareket edilirken ũstelik haberleŐme ve iletiŐim olanaklarının son derece yetersiz olduğu bir devirde civar illerden binlerce insanın gelmesiyle gizli olması hedeflenen naklin bÛyÛk bir merasime d nÛŐtÛėÛnÛ aktarmaktadır (Araz, 1984: 82). Bu anlatım, birçok yazıda tekrarlanmaktadır. Örneğin gazeteci Ali Baş'ın Anadolu gazetesinde 26 Mayıs 2020 tarihinde yayınlanan "Yunus Emre'nin mezarındaki sır!" başlıklı köşe yazısında 6 Mayıs 1949 tarihindeki naklin gizli yapılması talimatına rağmen halkın yoğun ilgisiyle gerçekleŐtiėine, bu sebeple her 6 Mayıs tarihinde Yunus Emre tÛrbesinde anma töreninin dÛzenlendiğini nakletmektedir. Baş'ın atladığı husus olan Yunus Emre'nin her 6 Mayıs'ta anılmasının nedeni ise, Mihaliççık Belediye Meclisinin

aldığı karardır. Belediye türbenin nakline müteakiben bu kararı almış ve ilçedeki en büyük caddenin ismini Yunus Emre Caddesi yapmıştır (Sakarya, 14 Mayıs 1949: 1).

Araz'ın iddiasına dönecek olursak, törende hazır bulunmuş Halim Baki Kunter'in anlatımı ile Ankara Milli Kütüphane'nin gazete arşivinde bulunan gazete nüshaları, Nezihe Araz'ın anlatımının destansı nitelikler barındırdığını ortaya koymaktadır. Eskişehir yerel basınından Yunus Emre'nin türbesinin nakline dair haberleri takip ediyoruz. Sakarya gazetesinin 4 Mayıs 1949 tarihli sayısının birinci sayfasının dördüncü ve beşinci sütunlarında “*Büyük Şair ve Mütefekirimiz Yunus Emre için dini bir tören yapılacak*” haberi vardır (Sakarya, 4 Mayıs 1949). Haber metninde Yunus Emre için bir süreden beri Sarıköy'de inşa edilmekte olan anıtın tamamlandığı, törene İstanbul ve Ankara'dan gelecek heyetlerin hazır bulunacakları ifade edilmektedir. Yine haberin devamı olarak gazetenin ikinci sayfasında Yunus Emre Derneği Eskişehir Temsil Heyeti'nin hazırladığı program yer almaktadır. Programa göre;

- “1. Mezarın nakli sırasında yalnız mütad veçhile bir dini tören yapılacaktır. (Esas tören, büyük şairin yurt çapındaki önemi nazara alınarak abidenin noksanlarının ikmalî tarihine bırakılmıştır.)
2. Dini töreni müteakip toplu bir şekilde Yunus Emre'nin yeni anıtı ziyaret edilecek ve kendi şiirlerinden parçalar okunacaktır.

3. Aynı gün törenden sonra verilecek gle kır yemeğini Ankara'dan, İstanbul'dan ve Şehrimizden katılan heyetler, Mihaliĥıĥlıkların davetlisi olarak yiyeceklerdir.
4. Ankara ve İstanbul'dan gelecek zevat 5 Mayıs PerŐembe günü Sarıköy'e hareket edecekler ve 5-6 Mayıs gecesi (yani, muvasalat ve avdette) tren vaziyetine göre birer gece misafir edilecektir.

Programın detayları incelendiğinde, naklin gizlilik esasıyla olmadığı aĥıktır. Ancak, tören programının radyo ve basın tarafından ilan edilmesi durumunda katılımın ĥok yüksek olacağı, gelenlerin barınma ve yemek ihtiyaĥlarının karŐılanamayacađı, hatta izdiham yaŐanacađı düŐüncesiyle mümkün mertebe merasimin mahalli tören olarak kalması tavsiye edildi. Bu sebeple Eskişehir gazeteleri hariĥ İstanbul ve Ankara'da gazeteler haber yayınlanamadı (Kunter, 1991: 49). Tören günü yayınlanan Halkĥı Porsuk gazetesi, birinci sayfa sağ alta dördüncü ve beşinci sütunda “*Yunus Emre iĥin Bugün Sarıköyde bir tören yapılacaktır*” haberini duyurdu. Haber metninde, trbenin Sakarya SavaŐı sırasında tahrip olduğu, sayın Vali Daniş Yurdakul'un büyük yardımları ve il genel meclisinin ayırdığı tahsisatla yapılan anıt mezara nakil olacağı bildirildi (Sakarya, 6 Mayıs 1949: 1). Gazete ikinci sayfasında tören programına ve büyük Őairinin “Kulum Diye mi” Őiirine de yer verdi.

Tören iĥin Ankara'dan gelen heyet 5 Mayıs akŐamı saat 23.00 civarında Sarıköy'e vardı. Heyet Sarıköy'de ciddi bir kalabalık tarafından karŐılandı. Heyet geceyi Mihaliĥıĥık'ta geĥirirken civar il,

ilçe ve kasabalardan gelen binlerce insan Sarıköy istasyonunda, kahvelerde, ağaç altlarında veya açıkta geçirdi (Kunter, 1991: 50). 6 Mayıs günü saat 09.00'da eski mezarın başında Kur'an-ı Kerim'in okunmasıyla tören başladı. Eskişehir Müftüsü Abdullah Toprak'ın Kur'an tilavetiyle mezar açıldı sanduka dışarı çıkarıldı. Mihaliççık Belediye Başkanı Mecid Ertürk, nefî renkte örtüyü sandukanın üstüne örttü. Sanduka, saat 11.00 civarında tekbirler ve ilahiler eşliğinde amt mezara taşındı. Alınan tedbirlere rağmen görevlilerin beklediği kalabalık bin civarı iken törene on beş bini aşkın insan geldi (Kunter, 1991: 50). Bolvadin'den, Sandıklı'dan Bolu'dan ve Anadolu'nun dahi katılımların olduğu görüldü (Anadol, 1993: 21).

Eskişehir yerel basınında törenin yankıları ilerleyen günlerde de sürdü. 7 Mayıs 1949 tarihli Sakarya gazetesi, töreni '*Sarıköy'de yapılan Yunus Emre Töreni Pek Muhteşem oldu...*' manşetiyle duyurdu. Manşetin hemen altındaki spotta '*(Yunus Emre Derneği)in Tertiplemiş olduğu dinî törene on binden fazla insan katıldı*' ifadesi yer aldı. Üç tam sütundan tören ile ilgili detaylar aktarıldı. Yunus Emre Derneği üyesi Cemal Oğuz Öcal'ın anlatımıyla Regaip Kandili'ne denk gelen 6 Mayıs'taki törene, vilayet protokolü haricinde Eskişehir Demokrat Parti Milletvekili Kemal Zeytinoglu'nun da katıldığı bilgisi verilmektedir. (Sakarya, 7 Mayıs 1949: 1) Öcal'ın gazetede anlatımında heyecanı yansıtan kısımlar şöyledir:

“Tören yalnız dini mahiyette olduğundan – köylülerin ekonomik durumu düşünülerek- küçük çapta tertiplenmiş ve gerek gazeteciler gerekse yurdun diğer illerinden heyetler davet

olunmamıŐtı. Buna rağmen ilgili zevatın bana verdikleri malumata göre, büyük Yunus'un hayranı olan köylüler, daha  gün evvel Sarıköy'e akın ederek eski ve yeni mezarı ziyarete baŐlamıŐlar... Dikkat ettim her taraf insanla dolu. MaŐseri bir kalabalık. Fakat ne gürültü var ne patırdı. Hiçbir kalem, bu ilahi skn ve sükûtu anlatamaz. Sırtlarda taŐınan kurbanlık koyunlarda bile ses-seda yok. Emniyet tertibatı da gayet güzel alınmıŐ. Herkes muntazam saflar halinde, adeta kendinden geçerek törenin başlamasını bekliyor... Saat, tam 11, 10... tabut eller üzerinde yürümeye, kurbanlar kesilmeye başladı. Allah sesleri göklere yükseliyor, heyecandan yerinde duramayan halk tabuta koŐmak, hiç olmazsa tabutun üzerindeki yeşil uhaya elini dokundurabilmek için can atıyor. Buna mâni olmanın imkanı yok. Çünkü esen hava lhiyet havasıdır... Nihayet, göz yaşları içinde büyük insanı, ebedi Őairimizi, ebedi medfenine terk ediyoruz. MaŐseri kalabalık bu sefer anıta hücum ediyorlar. Bunların biricik arzuları Şu: Aziz ve mübarek ölünün mezarı kapanırken kapak taşlarına ellerin sürebilmek... Defin merasimi saat 11,30 da bitti."

Cemal OĞuz cal'ın aktarımına göre, iki yüz elliŐer kiŐiden oluşan 41 saf halinde Cuma namazı kılınırken öğleden sonra verilen yemek için 157 koyun, 1 kuzu, 1 sığır ve yüzlerce tavuk kesildi (Sakarya, 7 Mayıs 1949: 2). Yine 7 Mayıs 1949 tarihli Hr Millet gazetesi ise törene dair detayları nispeten aktarmayarak sadece yalın bir haber metniyle yetindi. Gazete, nc ve dördüncü sütunları kapsayacak Şekilde "*Büyük Türk Şairi Yunus Emrenin bir sanduka içerisinde bulunan*

kemikleri dini bir törenle yeni yapılan anıt mezarına konuldu' başlığı bulunmaktadır. Törenin mahalli boyutta kalmasıyla ilgili '*esas tören Büyük Şairin yurt çapındaki değerine uygun olarak Anıtın noksanlarının ikmalinde yapılacağı için bu defa yalnız dini bir tören iktifa edilmiştir.*' cümlesiyle açıklamaktadır (Sakarya, 7 Mayıs 1949: 2)

Törenin akisleri bu haberlerle sınırlı değildir. Sakarya gazetesi, Cemal Oğuz Öcal'ın Yunus Emre Derneği Başkanı Halim Baki Kunter ile yaptığı söyleşiyi 11 Mayıs 1949 tarihli sayısında yayınladı. Söyleşide kendisine yöneltilen soruları yanıtlayan Kunter, Yunus Emre'nin hayrete şayan tarafı nedir sorusu üzerine:

“Yunus Emre'nin asıl hayrete şayan olan tarafı, onun daha hayatta iken şu hakikatleri şiirlerinde ifade etmiş olmasıdır. Büyük şair, eserlerinin bir yerinde: Küllî dillerde söyleyen, külli dilli diyen benim... Başka bir şiirinde de şöyle diyor: Yunus! Senin sözlerin devr-i zaman içinde!... Yine başka bir şiirinde: Adımı Yunus taktım, sırrımı âleme çaktım, Bundan ileri dahi dilde söylenen benim!... İşte büyük şairimizin şayan-ı hayret olan taraf...”

Tören sonrasında 24 Haziran 1949'da Halim Baki Kunter, Yunus Emre Derneği tüzüğünün bir nüshasıyla beraber türbenin fotoğraflarının olduğu albümü Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği'ne takdim etti (BCA, 490.1.0.0., 599.74.1 / 1). Birinci nakilden sonra Yunus Emre'nin buradaki istirahati yirmi bir sene

sürdü. Nakilden iki sene sonra Sarıköy'ün ismi Yunus Emre köyü olarak değiştirildi (Eskişehir Valiliği, son erişim: 09.03.2021).

3. 24 MAYIS 1970 TARİHİNDEKİ NAKİL

Yunus Emre'nin türbesinin noksanlarını tamamlamak ve bir külliye halinde yapılandırmak için 1964 yılında bugün yattığı üçüncü mezarının inşaatı başladı. İkinci mezarın daha güneyinde ve aynı eksende baldaken tipi bir türbe inşa edildi. Yeni yapı bir kenarı dıştan dışa 2.75 metre genişliğinde sekizgen plan üzerine, zeminden 3.50 metre yükselen köşe ayaklarına oturtulmuş, leğet kemerlerin taşıdığı, geniş saçaklı bir tavanla örtülüdür (Önge, 1991: 104). Türbenin zemini 10 cm yüksekliğinde olup, ayak ve kemerler kesme taş kaplama, tavan, saçaklar ve basık külah örtüsü betonarme üzerine sıvadır. Türbenin ortasında dört kademeli bir kaide üzerine beyaz mermerden işlenmiş masif sanduka vardır (Önge, 1991: 104).

Yunus Emre'nin türbesinin ikinci nakli 24 Mayıs 1970 tarihinde gerçekleşti. Nakil ile ilgili Eskişehir yerel basınından Milli İrade gazetesi mayıs ayı boyunca haberler yaparak gelişmeleri aktardı. 2 Mayıs 1970 tarihli sayısında “YUNUS EMRE için ön çalışmalar hızlandı” manşetini atan gazete haber alt metninde ‘Hedef <<Yunus Emre Sitesi>>nin bir an önce kurulması...’ cümlesine yer verdi. Yunus Emre'nin türbesinin bahçesine dinlenme yerleri ve müze yapılarak bir külliyenin inşası konusunu gündeme getiren gazete, gelecek sene olan 1971 yılında Akbank'ın bir Yunus Emre günü düzenleyeceğini bildirmektedir (Milli İrade, 2 Mayıs 1970: 1). Gazetenin dördüncü sayfasında devam eden haber metnine göre nakil

töreninin programı iki gün içinde kesinleşip ilan edilecektir. Ancak belirtilen süreyi takiben sayılarda program hakkında haber yoktur. 14 Mayıs 1970 tarihli Milli İrade gazetesi “*Büyük Halk Şairi ve Gerçek Halk Aşığı Yunus Emre 24 Mayıs’ta Yapılacak törenle anılacak*” manşetini atarak programı açıkladı. Törene Milli Eğitim Bakanı ve ilim insanlarının davet edileceği aktarılmaktadır. Haber metninde 13 Mayıs günü vilayette Vali Mustafa Karaer’in başkanlığında Milli Eğitim Müdür Ferit Çanoğlu, Halk Eğitim Başkanı Süleyman Alkan, Turizm Derneği Başkanı Reşit Zeytinoğlu, Bayındırlık Müdürü Ayhan Bakkalcı ve gazeteciler İsmail Ali Sarar ile İsmail Sadık’tan müteşekkil bir heyet tören hakkında toplantı gerçekleştirdiği bilgisi edinilmektedir. Bu haberden bir hafta sonra 21 Mayıs 1970 tarihli sayıda manşetten hazırlıkların tamamlandığı okurlara duyuruldu. “*Büyük halk ozanı ve düşünürü Yunus Emre için gerekli bütün hazırlıklar tamamlandı*” manşetiyle çıkan sayıda, program şöyledir;

“Saat: 10-10.45 Büyük halk ozanı ve düşünürü Yunus Emre’nin yeni kabrine nakil töreni. Saat: 10.45 – 10.55 Eskişehir Valisi Mustafa Karaer’in açış konuşması. Saat: 10.55-11.05 Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşarı Mehmet Önder’in konuşması. Saat: 11.05-11.15 Halim Baki Kunter’in konuşması. Saat: 11.15-11.25. Milli Kitaplık Genel Müdürü Müjgân Cumbur’un konuşması. Saat 11.25-11.45 Abdülbaki Gölpinarlı’nın konuşması. Saat 12.00-14.00 Yunusemre köyü camiinde Yunus Emre ruhuna Mevlidi Şerif. Saat 14.00-14.45 Yemek.”

Gazetenin haberinde öğleden sonra Őehir merkezinde de Yunus Emre sergisi ve konferansının gerçekteŐirileceđi duyurulmaktadır. Manşetin sol ũst kōŐesinde tũrbede bulunan çeşmenin, sağ ũst kōŐede de Vali Mustafa Karaer'in fotoğrafı bulunmaktadır. Ertesi gũn çıkan Milli İrade'nin sayısında ana sayfanın sol alt kōŐesinde iki sũtun halinde “*Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Çağrısı: Pazar gũnũ Yunus Emre'de buluŐalım*” baŐlıđıyla dernek başkanı reşit Zeytinoğlu'nun demeci bulunmaktadır. Zeytinoğlu, pazar gũnũ sabah 07.30'da Őehir merkezinden Yunus Emre istasyonuna tren kaldırılacağı bilgisini de vermektedir. Tōrenden ũnceki gũnkũ sayısında Milli İrade'nin sũrmanŐeti ‘*Dalga dalga bũyũyen ilgi dũnden itibaren heyecana bũrũndũ*’ Őeklinindedir. ‘*Yunus Emre için dũzenlenen bũyũk tōren yarın yapılıyor*’ manŐetinin altındaki spotta dōnemin Milli Eğitim Bakanı, Eskişehir Anadolu ũniversitesi'nin temeli olan Eskişehir Ticaret Akademisi'nin ve Marmara ũniversitesi'nin kurucu rektōrũ, Prof. Dr. Orhan Oğuz'un tōren için geldiği haberi verilmektedir (Milli İrade, 23 Mayıs 1970: 1). Aynı gũn ulusal basında da tũrbenin nakli haberleri yer almaktadır. Cumhuriyet gazetesinin Sadık İsmail imzalı haberinde nakledilecek tũrbenin fotoğrafı da yer alarak “*Yunus Emre, ikinci kez naklediliyor*” baŐlıđıyla okurlara duyurulmaktadır (Cumhuriyet, 23 Mayıs 1970: 3) Nakil gũnũ ise Milliyet gazetesi tũrbenin Yunus Emre kōyũne bakan hizasından bir fotoğrafı ve Yunus Emre'nin bir tasviri ile ‘*Yunus'un Mezarı Bugũn Naklediliyor*’ haberine yer vermektedir. Milliyet'in 24 Mayıs 1970 tarihli sayısında yayımlanan haber metninin ikinci paragrafında tōrene ait detay sunulmaktadır;

“Bir noter huzurunda yapılacak nakil esnasında Yunus Emre’nin naaşı, medeni bir plaka ile kaplı yeni sandukasına yerleştirilecek, bunu konuşmalar, şiirler ve okunacak mevlid izleyecektir. Daha sonra hazırlanan geleneksel Yunus Emre pilavı konuklara dağıtılacaktır. Eskişehir Valiliği, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının katkısı ile yapılan yeni kabrin çevresinde dikilecek ağaç ve kurulacak tesislerle <ulusal park> niteliğinde bir <Yunus Emre Sitesi> haline getirileceğini açıklamıştır.”

24 Mayıs günü gerçekleşen nakil, yoğun bir kalabalıkla gerçekleşti. Tören TRT tarafından kayda alındı. Milli İrade gazetesi 25 Mayıs 1970 tarihli sayısında okurlarına töreni “Büyük Ozanı seven binlerce kişinin katıldığı dünkü muhteşem tarihi törenle: <<Yunus Emre>> yeni kabrine nakledildi” maņetiyle duyurdu. Tören konuşmalarına müteakip programın harfiyen uygulandığı tören ulusal basında da ilgi gördü. Hürriyet gazetesinin 25 Mayıs 1970 tarihli sayısındaki ‘Yunus Emre Yeni Mezarına Nakledildi’ başlıklı haberi şöyledir:

“Büyük düşünür ve halk ozanı Yunus Emre, dn muhteşem bir törenle yeni anıt mezarına nakledilmiştir. Tören saat 10.20’de eski mezarının noter huzurunda açılmasıyla başlamış ve iki mezar arasına dizilmiş gençlerin elleri üzerinde Yunus Emre yeni mezarına götürülürken ortalık tekbir sesleriyle inlemiştir. Vali Mustafa Karaer yaptığı açış konuşmasında Yunus Emre’nin kişiliği üzerinde durmuştur. Onu takiben de Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan Oğuz bir konuşma yapmıştır.”

Hürriyet'in haberinde nakil esnasında bir kare fotoğrafta yer almaktadır. Yunus Emre müzesi olarak yılında Kültür Bakanlığı tarafından ziyarete açılırken 1982'de bir kültür evi, cami ve şadırvan eklendi. Ek binalar ile müze arasına 1984 yılında Yunus Emre'nin bronz heykeli konularak yapı tamamlandı (Önge, 1991: 104).

DEĞERLENDİRME

Her yıl 6 Mayıs'ta düzenlenen Yunus Emre'yi anma günüyle yüzlerce misafiri ağırlayan Yunus Emre köyü, 1994-2014 yılları arası Belde statüsünde olup belediye teşkilatına da sahipti. Bugün mahalle olarak Mihaliççık'a bağlı Yunus Emre mahallesinin sürdürmekte olduğu tarihi ve kültürel miras, sadece yurt içinde değil, yurt dışında da büyük önem arz etmektedir. Çünkü büyük şair Yunus Emre, eserleriyle Türk dünyasıyla da sınırlı kalmayarak uluslararası bir okur kitlesine ulaşmış, milyonlarca gönle girmiştir.

Çalışmanın ana başlığı nedeniyle yurt içerisindeki diğer türbe ve makamları her ne kadar inceleyememiş olsak da bu türbe ve makamların, Yunus'un ömrü içerisinde uğradığına dair bulguların olmadığı coğrafyalara kadar uzanmış olması, Türk insanının gönlünde onunla hemşerilik payesini paylaşmak, onun manevi değerler manzumesini sürdüren nesil olma iddiasında yer alabilmek içindir.

Eskişehir Mihaliççık'taki türbenin nakillerinde, metinde de vurguladığımız gibi gerekçe ve nakil hakkında halk anlatımları ile bulgular arasında doğal farklar bulunmaktadır. Bilhassa birinci naklin gerekçesi olarak Yunus Emreliler ve bazı yazılı kaynaklar rivayet olunan anlatımı sürdürmektedir. Türbenin yapımı ile sözlü tarih

çalışmasında aktarılan rivayete burada değinmeliyiz. 2013 yılında Eskişehir Yunus Emre Mesleki Teknik Anadolu Lisesi öğrencileri tarafından hazırlanan ve internet veri ortamında bulunan ve sözlü tarih çalışması niteliğinde bulunan kayıta, söz konusu tarihte Yunus Emre köyünde ikamet etmekle olan yaşlılarla görüşüldüğü görülmektedir. Kayıta konuşan ve bugün hayatta olmayan Gürbüz Sarı'ya göre türbenin yanından geçen demiryolunun Yunus Emre'yi rahatsız ettiği, köy sakinlerinin rüyasında beliren Yunus'un taşınmak istediği halk arasında anlatıla geldiğini ifade etmektedir. Bu çalışma esnasında, ikinci nakil tarihinde -24 Mayıs 1970- tarihinde törende bulunan ve Yunus Emre köyüne üç kilometre mesafedeki Hamitoğlu çiftliğinde ikamet etmekte olan Birgül Elüstü ile görüşülmüştür. 1954 doğumlu Birgül Elüstü de annesi ve babasından dinlediği kadarıyla birinci naklin gerekçesini halk arasında anlatılan bu rivayeti bildiğini, yine halk arasında trenlerin kabrin mevkiinde raydan çıktığının konuşula geldiğini aktarmaktadır. (Birgül Elüstü ile görüşme, 16 Mart 2021)

Ancak birinci nakil kararının ona yaraşır bir anıt mezar yapmak, mezarda yapılacak törenler için alan oluşması için düz ve yüksekçe bir sahaya nakletmek arzusu Eskişehir Valisi Daniş Yurdakul tarafından alındığı görülmektedir. Yine birinci naklin gizlilik ve sıkı tedbirler içerisinde yapıldığı Yunus Emreliler ve bazı yazılı kaynaklarda aktarılırken gazete arşivindeki bulgularla ve Kunter'in eserindeki anlatımla doğru olmadığı anlaşılmaktadır. İzdiham olmaması adına İstanbul ve Ankara basınına haber verilmezken Eskişehir yerel basını gelişmeleri öncesiyle ve sonrasıyla takip etmiş, yapılacak törenin programını iki gün öncesinden Eskişehirli'lere duyurmuştur. Birinci

nakile ait fotoğraflar, Halim Baki Kunter'in istifade ettiğimiz kitabında bulunmaktadır. Mükerrer olmaması adına ekler bölümümüzde daha önceki çalışmalarda yayınlanmamış yerel basına ait nüshaların olmasını tercih ettik. Yine bu noktada bir hususu açalım. Bilhassa görüldüğü üzere ikinci nakilde istifade edilebilen tek yerel gazete Milli İrade'dir. Maalesef Milli Kütüphane dijital koleksiyonunda 70 yaşını doldurmamış gazete sayıları paylaşılmamaktadır. Çalışmanın hazırlandığı tarihte yurt genelindeki pandemi nedeniyle ikinci nakil için İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin gazete koleksiyona müracaat ile sınırlı kaldı. Buradaki eski kataloglarda Mayıs 1970 yılına ait Sakarya ve İstikbal gazetelerinin de mevcut olduğu bilgisine rağmen yeni kataloglarda söz konusu yıla ait adı geçen gazetelerin kopyalarının bulunmadığı bilgisi verildi. Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yaptığımız çalışmalarda da taşınma işlemlerine ait evraklara rastlanılmadı. Temennimiz odur ki seneler içerisinde yeni belgelerle bu çalışmanın muhtevası genişletilecektir.

EKLER

Ek – 1

4 Mayıs 1949 Sakarya Gazetesi

4 Mayıs 1949 tarihli Sakarya gazetesinde yer alan 'Büyük Şair ve Mütefekkirimiz Yunus Emre için dinî tören yapılacak' başlıklı haber görülmektedir.

Ek - 2

7 Mayıs 1949 Hür Millet Gazetesi

HÜR MİLLET

Sahibi, Yayıncı İdare eden
FARUK ŞUKRU YERSEL
Dişildiği yer: Hür Millet Müberrithanesi
Basıldığı yer: Akın Mahallesi İstanbul
Çalmakeler Sınıksız Han
İdare ve Yayıncı Yeri: Eskişehir Çaglayan
Palas Yeşilyay Bâronunda
Fiyatı 5. Yıllık Abone: 500. Altı Aylık
300 Kurşuttur.

Yıl 3 Sayı 510
Hattında İki Defa Çıkar Siyasal Tarafından Gazetesi
7 Mayıs 1949 Cumartesi

Biz Halk Partisini kuvvetli görmek istiyoruz

Tenkrit

Tahrir için yapılmış bir propaganda değil, tashih için girişilmiş bir çehittir.

Başlayışımızın bir kararlaşmasında C.H.P. il idare kurulu nun parti mensubu heyetinin kararları azerinde her hangi bir sında yapılmadan, kumya meclis toplanmasında mal elmesinde, gecekki sayımında tenkrit emiştir. Şimdide öğreniyoruz ki bu yazımız, bazı dost ve arkadaşlarımız üzerinde şok bir duş vesiri yapmıştır. Eğer mesele, sandığı ve tevehhül edilmiş gibi, mühasaran parti zavyesinden mütlaka edilebilecek derecede politik bir mahiyete arz etse idi, biz de neşriyatımıza katkı bir çehre ile karıştırmış fahi yayırdık. Fakat şimdide serilen mesele, bütün vilayet halkını ilgilendiren ekonomik bir mevzu olduğuna gibi, par-

Büyük Türk Şairi

Yunus Emrenin bir sandukada içerisinde bulunan kemikleri dini bir törenle yeni yapılan anıt mezarına konuldu

Büyük Türk Şairi Yunus emrenin daha önce ilin ile çıkartıp bir sandukada vakıfın makda bulunan kemikleri Mayısın altıncı cuma günü saat 10 da, yeni yapılan anıtta ki mezarına nakil edilmiştir. Bu müritlerle Ankara ve İstanbuldan ziyaretçiler geldiği gibi şehrimizde Vali Daniş Yurdakul, Yunus emre cemiyeti azatları ve diğer bir çok kişiler İsmail B. Halim baki idare etmiştir.

Esas tören Büyük Şairin Yurttaşındaki değere uygun olarak, Anıtın noksanlarının ikmalinde yapılacak için bu defa yalnız dini bir törenle kütife edilmiştir. Bundan sonra misafirler ve köy-böce Toplu bir halde Yunus emre Şiirlerinden bir

Türk Ocağı

Şehrimizde Ocağın açılması için bazı zevatın teşebbüsü geçecekleri haber alınmıştır.

Hamdullah Şehit Taziri över ve arkadaşlarının eski Türk Ocakları yeniden açmak yolundaki karar ve teşebbüsleri şehrimizdeki ocaklar tarafından ilgi ile karşılanmıştır. Öğrendiğimize göre Mayıs ortalarına doğru, İstanbulda Türk Ocağı açılır açılmaz ikinci bir ocak koluna kurulması için teşebbüsü geçecek ve Taziri Överde mektupla mürad edilmiştir.

Eski ocakların düşüncelerine göre, siyasi bir maksat ve payesi olmayan ocakların, bizinde iş yereklere bir çok istisnai ve kültürel konular vardır. Bati hayranlığının cemiyeti bir teşebbüsü doğru şükrilemek istididinde gösterme-

si, Aydın Türkleri müteessir etmektedir. Ocaklar, irkçiliğe, gövdenle, cerebni düşmanlığın sapmadan, bu milletin tarihi coşkur ve kıymetlerini her şeyi ihlallattan koruyacaklar, güzel gelenek ve göreneklerimizı yaşatmak sureti ile yeni çağ medeniyetinin teposuna ayak uydurmanın zereğini belirlecektlerdir. Onlara göre bu günkü zaruret bundan 20 yıl önceki zaruretlere aynı değildir. O zaman milli bünyesi Osmanlık ve Ümmet fikri kemiyor, tevhid ediyordu. Bu gün ise bir yarp hayranlığı nun arkasına sinen temsilcilik mânevî hayatımıza masallat olmuştur. Bu bir mücadele konusudur.

Ek -3

7 Mayıs 1949 Sakarya gazetesi

7 Mayıs 1949 Cumartesi	<h1>Sakarya</h1>	Sahibi ve Neşriyatçı filen idare eden Abdurrahman ÖNÜĞÖR
Yıl: 3 Sayı: 294		Dünya meşhur yazarlara editörlüğünü açmıştır.
İdarehanesi: ESKİŞEHİR Güzelîl Matbaası özel daire TELEFON: 29	Sakarya'daki kadar inanlı, Sakarya'daki gibi güçlü —Cemalpa ve Cumartesi günleri çıkar kıyasat Gazete—	Başlılığı yer: Eskişehir GÖZELİŞ Matbaası
Fiyatı: 10 Kuruş		Neşredilmeyen yazarlar geri verilmaz

Sarıköy'de yapılan Yunus Emre Töreni Pek Muhteşem oldu...

(Yunus Emre Derneği) nin Tertiplemiş olduğu bu dini törene on binden fazla insan katıldı

Törene iştirak eden Yunus Emre Derneği Eskişehir Temel Heyeti Kâtlibi öğretmen Cemal Öğür Öcal bildirdi.

Bundan bir müddet evvel, Eskişehir İl İdare Kurulunun teşebbüsü ve Milli Eğitim Bakanlığının da yardımıyla, büyük sair ve mütefekkimiz Yunus Emre için Sarıköy'de bir çeşme ile mezarından nitelikcek bir ant inşa olunmuştur.

Ayrıca yalnız Sarıköy, Mihalgöçük ve Eskişehirli-rinin değil, bütün Türkiye'nin mühtemem bir fihrişer şâde-si olan yüce şairimizin zü-mânâre kemikleri o zaman, başta İstâd Halim Bakî Kunter bulduğudu halde ilgili ve mühtemem zevat tarafından eskî mezarından çıkarılarak bir sandukaya konulmuş ve muhafaza altına alınmıştır.

Güzel bir tesadüf eseri olarak Rezaip ve Hidrelle-zin bir arada yaşandığı 6/ Mayıs'99 Cuma günü, ö-lümlüşt Yunusumurun eski ve yeni mezarı başında muazzam bir insan toplu-luğunun iştirakiyle, bugü-ne kadar bir eşi daha görülmeyen, anlatılmaz güç gayet samimi ve o nispette mânalı bir tören yapılmış-tır.

(Yunus Emre Derneği) nin tertiplediği bu muazzam ve mühtemem dini törene, başta Eskişehir Valisi Da-nış Yurdakul ve Eskişehir Demokrat Parti Milletve-killerinden Kemal Zeytin-öğü oldukları halde, Milli Eğitim Bakanlığı adına Talim Terbiye Dairesi Baş-kanı Kadri Yeterlioğlu ile Müzeler Unvan Müdürü Hâmit Zübeyr Koçay ve Ankara Etnografya Müzesi Müdür Muavini Kemal

Gündör, Mihalgöçük İlçe-sinin fahri hemşehrisi bulunan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. Kemal Beyazıt adına Bakanlık Ka-lâm Mahsus Müdürü Fahri Dal-sa, Yunus Emre Derneği Başkanı Halim Bakî Kunter ve eşi Vildan Kunter, Eskişehir C.H.P. ve D. P. Başkan ve iyelerinden bazı-ları, Yunus Emre Derneği Eskişehir Temel Heyeti mensupları, Eskişehir Müft-lüğü ve hâfızları, Mihalgöçük kaymakamı, Belediye Başkanı, Jandarma bölük K., öğretmen ve öğrencileri daha bir çok seçkin zevat ile civar köy ve kasabalar-dan akan akan gelen on binden fazla halk katılmış bulunuyordu.

Tören yalnız dini mahi-yette olduğundan -Köylüle-rin ekonomik durumu düşü-nülerek- küçük capta ter-tiplemiş ve gerçekleştire-ciler, gerekse yardım diğer illerinden heyetler davet olunmuştu. Buna rağmen, ilgili zevatın bana verdikle-ri malumat göre, büyük Yunusun hayram olan köy-lüler, daha üç gün evvel Sarıköy'e akın ederek eski ve yeni mezarı ziyarete baş-lamışlar...

Dikkat ettim: Her taraf insanla dolu. Mahşeri bir kalabalık. Fakat ne gürültü var, ne pastır. Hiç bir kalen, bu ilâhî sükün ve sükûtu anlatamaz. Sirtlarda tağan kurbanlık koyunlar-da bile ses-seda yok. Emmi-yet tertibatı da, gayet güzel almış. Her kes muazzam salfar halinde, adeti ken-dinden geçerek, törenin başlamasını bekliyor.

İşte Eskişehir Müftüsü Abdullah Toprak, yamanda-ki hâfızlar ve Yunus Emre ahfâdından Yunus Emre

vakfının bâ berat son mü-tevellisi bulunan Sivrihisarlı Mustafa Kâmil Yakar ile beraber, oklı mızara doğru ilerliyorlar. Onlara bir kaç kişi daha katıldı. Büyük mü'mini sandukandan duar-lar okuyarak çıkardılar. Saat, tam 11. 10... tabut eller üzerinde yürümiye, kurbanlar kesilmeye başla-dı. Allah sesleri göklere yükseliyor, heyecandan ye-rinde duramayan halk tabuta koymak, hiç olmazsa tabutu üzerindeki yeşil çuha-ya elini dokundurabilmek için can atıyor. Buna, mâni olmamın imkânı yok. Çün-ki, esen hava illühiyet ha-vasıdır. Ben mesut bir te-sadüf eseri olarak, tabutun önünde yer almış bulun-u-yorum. Saasız bir vعد ve iştirak içinde yeni mezarı doğru ilerleyorum. On bin-ler, bir sel halini aldı. Ta-buta ve mezarı doğru aki-yor, akıyor, akıyor.

Nihayet, göz yaşları için-de büyük insan, ebedî şairi-nin, ebedî ilâhî medfunesi terk ediyor. Mahşeri kalabalık, bu sefer, antâ hücum edi-yorlar. Banların biricik arz-uları şu: Aziz ve müba-rek ölümlü mezarı kaparı-lırken kapak taşlarına el-lelerini sürebilmek... Buna muvaffak olabilmeler, ked-i-lerini dünyamın en mesut insanı saymaktalar. Muvaf-fak olamayanların iç acıla-rını anlatmak ne mümkün... Kaynaşma, uğultu ve salla-yet yine sükût. Zira, Müftü Abdullah Toprak dua ediyor. Eller havada, du-nüller Yunusa beraber, ulu-lar alusu Tanrı'da...

Defin merasimi, saat 11. 30 da bitti. Fakat heyecan, son hadine devam ediyor. — devamı Sayfa 3 de —

Verem Hastanesi

Bu hayırlı müessese pek yakında açılacaktır.

Şehrimiz hayırsızları-nin kurmuş oldukları Verem Savaş Derneği sessiz sadasız çalışmalarıyla bir hastana binası inşa ettir-meğe muvaffak olmuş ve bu binada bir Verem Hastanesi açılması için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı nezdinde teşebbüsta bulunmuştur.

Memnuniyetle haber al-dığımız göre Dernek Baş-kanı doktor Şükrü Atala bu hafta içinde Bakanlıkla yaptığı temaslardan neticesinde hastanenin açılması için Bakanlıktan tahsis alma-ğın muvaffak olmuştur.

Alman bu tahsisatla has-tanenin ihtiyacı olan a-lanlar tahsis edilecek ve 60 yataklı olarak açılacaktır.

Hastahane şimdilik verem dispanseri kadrosu ile idare edilecek ve açılış müteakip yeni kadro ile takviye olacaktır.

Verem âfetiyle önlenme si yolunda atılan bu hayırlı adım hemşehrilerimize müj-deler, Verem Savaş Der-neğinin çalışmaları takdirle anılır.

Ekmeleklerin kontrolü

Ofis tarafından veriliş fabrikalara imal edilerek fırınlarla verilen unlardan yapılan ekmeleklerin bazı-ların emser, bazıların da beyaz olması şüpheli celp etmektedir.

Ofis tarafından verilen buğdayın aynı evsafta ol-ması itibarıyla yapılan ek-meklerin de aynı evsafta bulunması gayet tabii oldu-ğundan bunların sık sık kontrol ve tabiidilen geçir-ilmesi içinleri Bakanlığın-dan bütün belediyelere ta-min edilmiş ve belediye-mizce de gerekli tedbirler alınmıştır.

Yersiz Bir Zam

Haber aldığımız göre Toprak Mahsulleri Ofisi şehrimizin ekmelek ihtiya-cı için verdiği buğdayın ki-losuna 1 kuruş 25 santim bir zam yapmağa karar ver-miş ve bu kararını Belediye-yimize tebliğ etmiştir.

Halika uzum ve iyi ek-me-yedirmek, satış fiyatla-rında nâzımık yapmağ kē-yini şüklemiş olan ofisin bu kararını yeriz ve mev-misi tebliğ ederiz.

— Devamı sayfa 2 de —

Şehirde Benzin tankları

Şehrimizde bilhassa Siv-rihisar caddesi üzerinde vu-çıda getirilen birçok ben-zin tanklarının duvarları za-rarı görüldüğünden hazırlanan talimatnameine göre etrafında en az onar met-re boşluk bulunan yerlere nakli Belediye Encümenin-ce karara bağlanmıştır.

Şehrimizin en işlek ve kalabalık bir caddesi üz-re-zinde bulunan tanklar yak-lık da kaldırılacaktır.

Şehrin emniyet ve selâ-me-i bakımından aldığı bu karardan dolayı belediye-misi tebliğ ederiz.

Ek- 4

6 Mayıs 1949 Halkçı Porsuk

HALKÇI

PORSUK

Yıl 3 Sayı 294 SALI VE CUMA GÖNLERİ ÇIKAR SIYASİ GAZETE 6 Mayıs 1949 Cuma

SAHİBİ
HASAN SARILI
Mesriyatı Hilen İdare eden
HÜSEYİN SARILI
Lüle ve Basım Yeri Yıldız matbaası
Telefon: 83 Eskişehir
FİYATI (10) KURUŞTUR.
Gönderilen yazılar neğredilsin
edilmesin geri verilmez.

“Doğacaktır,, o “Günler,,

Su vatanın her kögesi ay rı bir cennet; her karış toprağı ayrı bir servettir.

Tabiatın en cömert lât-funa mahzar olan memleketimizde, on dokuz milyon insanın en az vasat bir geçim seviyesine ulaşamamış olması, ciddi bir hadistir. Bu topraklar üzerinde, bu güne kadar refah ve saadetimizi nasıl olupta düşünemediğimiz, “bir lokma, bir hurka, zihniyetle günümüzü gün etmekten ileri bir adım, nasıl olupta atamadığımızı şaşmamak kabili değildir.

Bilür kaynakların başında kana kana sığın su içmemiş değil; dudaklarımız susuzluktan çatlamıştır? İnsan kafası, hilkat nimetlerinden en bol nasibini almak için, tabiatın voriziml katmerleştirmek çarelerini arama ve bulmaga elverişli bir mekanizmadır. Biz, bu mekanizmanın k u d r e t i ne müraacat etmek şöyle durmuş önmüze serilen meyvelerini toplamak külfetini ihtiyar etmemişiz. “Taştan ekmeğe, çikarınlar arasında, ekmeğimizin t e ş olmasını kayıtsızlık, ihmâl ve en acısı zevkle seyretmişiz!

Muassır medeniyet âleminde yaşanan “medenî insan”, vafasını kondurduğumuz kimselerin üzerinde yaşadıkları topraklar ne bizimkiler kadar verimli, ne de onlar bizden ayrı b i f i kudret yapıldır!

Bilakis kültürü, zamanın ileri teknik ve e görüğünü cihana tımtanların ahladır. Amma neye yarar ki, dünyemizdeki yüksek seviyeli halimizde m u h a f a z a edememiş, istikbalimizde de dununa düşmek tehlikesi başbaşayız.

Teknik z i r a t i bilgileri, yediye yıl evvel bu to-

İnönü

Şehrimizemi gelecek

Şehrimiz parti mahfillerinde söylenildiğine göre C.H. partisi, belediye ve ticaret o daşından mütefekkil bir heyet Cumhurbaşkanını İnönü’yü davet etmek üzere yakında Ankara’ya gidecektir.

Demokratlar Ses ışık Gazetesini gine mahkemeye veriyor?

İnanılır kaynaklardan öğrendiğimize göre Demokrat Eskişehir gazetesi sahipleri Dr. Ekrem Bayal ve Ali Rıza İltisani son sayısında iftihar etmiş olan bir yazıdaın Sütlü Ses ışık gazetesi sahibi Sadullah Erim ve Bahattin Yurtsever mahkemeye vermişlerdir.

Öğrendiğimize göre Demokrat parti il merkezi dava mevzuu olan hadiseyi protesto maksadıyla başta işleri ve Ulaştırma Bakanlığı olmak üzere şehrimiz Valiliği ve Posta Baş müdür-lükleri vuzlünde ayrıca mü racatlarında bulunacaktır.

Büyük Türk Şair ve mütefekkiri Yunus Emre için Bugün Sarıköyde bir tören yapılacak

Bilindiği üzere halk şairi büyük Yunus’un Sarıköydeki mezarı İstiklal savaşında harap olmuştu.

Başta kadrişbilir sayın valimiz Daniş Yurdakul’un hü yük himmetleri olmak üzere ilimiz genel meclisi tarafından ayrılmış tabiiyetle ve millî eğitim bakanlığının da yardımlarıyla büyük şair’in qabına layık bir şekilde yapılmış olan anıt saki mezarından bir heyet huzurunda çıkarılmış olan kemiklerinin konulması münasabetiyle bugün Sarıköyde bir tören yapılacaktır.

Bu törende bulunmak üzere şehrimizden her heyet gidecek ve Ankara ve İstanbul’da birçok heyetlerin

geceklere bildirilmektedir.

Bu münasabete yapılacak olan tören programı ve büyük şairin (Kulom diyesi) isimli bir şiirini bugün İkinci sahifemizde bulacaksınız.

Şükrü Canbey hasta

Ticaret Odası Muhaabecisi arkadaşımız Şükrü Canbey evvelki gün an ola rak bir kalp krizi geçirmiş ve d e r h a l i m e n l e k e t hastahanesine kalıdırılmıştır.

Şihhatının düzelmeğe başladığını öğrendiğimiz arkadaşımıza acil şifalar dileriz.

PORSUK

6 Mayıs 1949 tarihli Halkçı Porsuk gazetesinde “Büyük Türk Şair ve mütefekkiri Yunus Emre için Bugün Sarıköyde bir tören yapılacaktır” başlıklı haber görülmektedir.

Ek - 5

BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0., Yer Kodu: 599.74.1

YUNUS EMRE DERNEĞİ
ANKARA

25 DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Ankara: 24.6.1949

C.H.P. Genel Sekreterliğine

C.H.P. ARŞİVİ
15.12.1949
Ek
104771

Büyük Türk mütefekkir ve şairi Yunus Emre'nin Sarıköy'de inşa edilmiş olan anıtına ait küçük bir albüm takdim kılınmıştır.

Türk tefekkür hayatının şahıkalarından biri olan ve milletimizin manevî varlığına nüfuz eden Yunus Emre'nin, istiklâl savaşında Yunanlılar tarafından yakılmış olan Sarıköy'de, demiryolu üzerindeki mezarının tanzimi ve Türk Milletinin şerefine uyacak bir hale getirilmesi yolundaki çalışmalar halkımızın ve ilgili Devlet Dairelerinin büyük ölçüde yardımına mazhar olarak bu günkü eser ortaya konulmuştur.

Geniş halk tabakaları üzerindeki müsbet tesiri gözönünde bulunduran derneğimizin tüzüğünde yazılı esasların gerçekleşmesi için çalışmalarına devam etmekte olduğunu derin saygılarımla arz ederim.

Başkan
Halim Baki Kunter
Halim Baki Kunter

*Donmuş
15.11.49
mep*

490 01 59974 1

1+1 kütük

Halim Baki Kunter'in birinci nakilden sonra anıt mezarın albümünü CHP Genel Sekreterliğine takdim etmesine dair arşiv belgesi.

Ek - 6

BCA, Fon Kodu: 30.11.1.0., Yer Kodu: 181.9.19 / 3

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
V. idaresi G. M.
2 Ş. M. Reskilât
Sayı

Ozû :

K A R A R

20085

Birinci Madde - Eskişehir İli Sivrihisar İlcesi Merkez Bucağına bağlı Sarıköy ve Adahisar köyleri Mihaliççik İlcesi Merkez Bucağına bağlanmıştır.

İkinci Madde - Bu Kararı İçişleri Bakanı yürütür.

18 Mart 1946

CUMHURBAŞKANI

Başbakan İçişleri Bakanı

Karşılık yapılacak yassıya, karşılık olduğu yassının gün ve sayısıyla hangi daire ve subdeden yazıldığına konulması rica olunur.

030 11 1 181 9 19

Yunus Emre'nin kabrinin bulunduğu Sarıköy'ün Sivrihisar'dan Mihaliççik'a bağlanması kararı.

23 Mayıs 1970 tarihli Milli İrade Gazetesi

25 Mayıs 1970 tarihli Milli İrade Gazetesi

KAYNAKÇA

a) Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi

BCA, Fon Kodu: 30.11.1.0., Yer Kodu: 181.9.19

BCA, Fon Kodu: 490.1.0.0., Yer Kodu: 599.74.1

b) Telif ve Tetkik Eser

Anadol, C. (1993). Gönüller Sultanı Yûnus Emre, Kamer Yayınları, İstanbul.

Aras, R. (2021). Mihaliççik ve Köyleri, Favori Yayıncılık, Ankara.

Araz, N. (1984). Anadolu Evliyalari, Atlas Kitabevi, İstanbul.

Gölpınarlı, A. (2006). Yunus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Köprülü, M. F. (2007). Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Akçağ Yayınları, Ankara.

Kunter, H. B. (1991). Yunus Emre Bilgiler – Belgeler, Eskişehir Valiliği, Eskişehir.

Nimet, M. (1992). “Azerbaycan’da Tapduk Baba ve Yunus Emre’nin Mezarları”, Türk Yurdu, C. 12, S. 59 (Tem., 1992), ss. 36-39

Önge, Y. (1991). “Yunus Emre’nin Makamları (Anıt-Mezarları)”, Vakıf Haftası, S.8, (1991), ss. 103-116.

Önpeker, H. (Basım Yılı Yok) Büyükşehir Eskişehir, Hicret Kitabevi, Eskişehir.

Özçelik, M. (2013). Eskişehir’den Portreler, Eskişehir Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı, Eskişehir.

Özçelik, M. (2010). Bizim Yunus, Eskişehir Valiliği, Eskişehir.

Tatçı, M. (2013), “Yûnus Emre”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.43, 2013, ss. 600-606

T.C. Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi. (1973). Türk İstiklal Harbi, C.II/5-2, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

Yazalan, T. (1994). Türkiye’de Yunan Vahşet ve Soy Kırımı Girişimi, Genelkurmay ATASE Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Yetim, F. (2005). “Yunus Emre’nin Kabri ile İlgili Görüşler Üzerine”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 6, S.1, (Haz., 2005), ss. 171- 186.

c) Gazete

Cumhuriyet

Milli İrade

Milliyet

Halkçı Porsuk

Hür Millet

Hürriyet

Sakarya

d) Elektronik ve Diğer Kaynak

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156957/yunus-emre-kulliyesi-ve-turbesi.html>

<https://www.tyb.org.tr/yunus-emrenin-kabri-nasil-tasinmisti-10417h.htm>

<https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/749556-1940li-yillar-in-hamletleri-yunus-emrenin-mezarini-acip-kafatasiyla-resimcektirmisler>

<http://www.eskisehir.gov.tr/yunus-emre>

<https://eskisehir.ktb.gov.tr/TR-156957/yunus-emre-kulliyesi-ve-turbesi.html>

<http://esyenigun.com/makale/mihaliccik-yunusemre--sarikoy-ve-tarihi-/>

Birgül Elüstü ile Görüşme, 16 Mart 2021. (1954 Yunus Emre Köyü Hamitoğlu Çiftliği Doğumlu)